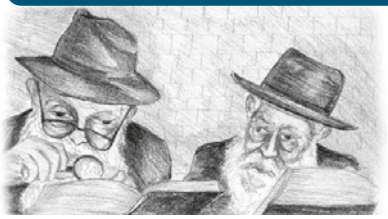
כשם שפרצופיהם שונים כך דעותיהם שונות

בסוד שיח



בס"ד ■ יום רביעי ■ פרשת וישלח ■ י' כסלו תשפ"ה ■ 11.12.2024 ■ גליון מס' 817

בעקבי הכתב והקבלה

/ הרב פרופ' נריה גוטל

שמעון ולוי לא הסתפקו בהריגת חמור ושכם - הפושעים, אלא הרגו את כל הזכרים שבעיר שכם. הם גם לא הסתפקו בהריגה, אלא בזזו את העיר. כל זה אומר דרשני, ולא בכדי נתנו ראשונים ואחרונים - פרשנים, פוסקים והוגים - דעתם לדבר.

בעל הכתב והקבלה התמודד עם הסוגיה, תוך שהוא מקדים לה עיון בפסוק מלחמתי זה: "ויהי ביום השלישי בהיותם כאבים, ויקחו שני בני יעקב שמעון ולוי אחי דינה איש חרבו, ויבאו על העיר בטח ויהרגו כל זכר" (בראשית לד, כה). ויש לתהות: א. כאשר המקרא רוצה לבטא כאב חריג וקשה, הוא לא מסתפק ב"כואבים". במקרה כזה הכתוב רואה לנכון להדגיש שמדובר בכאב גדול ומשמעותי, כדוגמת האמור בספר איוב (ב, יג): "כי גדל הכאב מאד". לא כן בנדוננו, בו למרות שעוצמת הכאב משמעותית לפרשה, הכתוב מסתפק ב"כואבים". ב. הכתוב מדגיש יותר את האנשים מאשר את הכאב: "בהיותם כואבים" - הקדים לכאורה את הטפל לעיקר. ג. רש"י אומנם כותב שהמתנת שמעון ולוי ליום השלישי נבעה מכך שיום זה הוא הכואב ביותר לנימול, ואולם קביעה זו אינה מוסכמת. רבים פרשני הגמרא (בבלי שבת קלד) והפוסקים (או"ח שלא) שסבורים כי שני הימים הראשונים כואבים ומסוכנים לא פחות. או-אז ההמתנה ליום השלישי אומרת דרשני.

בשל כך נותן רבי יעקב מקלנבורג פרשנות שונה לכל המהלך. ראש לכל הוא מלמד ש"כאב" אינו בהכרח פיסי. "כאב" יכול היות גם נפשי, כדוגמת "יוסיף דעת יוסיף מכאוב" (קהלת א, יח). וכך היה בענייננו - עיקר כאב המילה לא היה בהיבט הפיסי, אלא דווקא בהיבט התודעתי:

> "אנשי שכם היו מצטערים ומתחרטים על שהתרצו להימול, כי על ידי זה יהיו שנואים בעיני העמים שבסביבותיהם על שעזבו דתם, ויעמדו עליהם להרגם, כי אין לך שנאה גדולה יותר משנאת הדת".

שעה שהבינו אנשי שכם שהם הביאו על עצמם צרה צרורה בכך שבידלו את עצמם - פיסית ודתית - משכניהם, החליטו להפוך את עורם ולהתכחש ל"והיינו לעם אחד". הביטוי "בהיותם" מתפרש לא פעם כשינוי, כדוגמת "יהי לתנין" (שמות ז, ט), "והיה לדם ביבשת" (שם ד, ט) - מהפך. "בהיותם כואבים" מתפרש אפוא כמהפך תודעתי, כחרטה בשאלת היחס לבני יעקב. זאת ועוד: עתים שהביטוי "כאב" מוסב במקרא על השחתה, כאמור בספר מלכים (ב' ג, יט): "כל חלקה טובה תכאיבו" - כלומר תשחיתו.

זאת הייתה מזימת אנשי שכם. כדי להוכיח לשכניהם שהם חוזרים בהם מהקירבה לבני יעקב, הם החלו לתכנן את 'השחתת' בני יעקב (כמסופר בספר הישר, לפרשת וישלח). החרטה וההתארגנות לפשיטה על בני יעקב, לקחו מן הסתם יום-יומיים. משנודע הדבר לשמעון ולוי, הם החליטו להקדים תרופה למכה: "ויהי ביום השלישי".

זה אפוא עניינו של הפסוק - הבהרת הרקע למתקפת שמעון ולוי:

> "הכתוב עצמו מגלה לנו, שהם בעצמם גרמו להם הרעה הזאת, יען שהתחרטו והצטערו על שמלו, והסכימו לעמוד על בני יעקב להרגם. לכן השיבו גמולם על ראשם, כי הבא להרגך השכם להרגו".

■

כל מאמץ בענייני תורה ומצוות, אף שהוא חובה בפני עצמו, מרחיב את הצינורות לקבלת ברכות ה' לכל אחד ואחד מבני המשפחה.
הרבי מלובביץ'.

עוד בעיתון

ניתן לעבור לכתבה הרצויה ע"י לחיצה על שמה.

ויהי לי שור וחמור
הפרשה פותחת בפסוק "וישלח יעקב מלאכים לפניו אל עשיו אחיו ארצה...
המשך בעמ' 2

לדגל המלאכה
עמידת דגלי המבשר
לאחר שיעקב אבינו מצליח לכפר פני עשו אחיו, ומסיר את השנאה מלבו...
המשך בעמ' 3

החלום האידני מתרסק
הפרשן לענייני ערבים בערוץ i42NEWS, צבי יחזקאלי, התייחס...
המשך בעמ' 4

סיפור לשבת
ניגון מציל ממוות
מעשה בעשיר אחד, שהיה מרבה לנסוע לראות את פני הבעל שם טוב...
המשך בעמ' 4

שביבים
■ וישלח יעקב מלאכים לפניו אל עשיו אחיו, ארצה שעיר שדה אדום
■ עם לבן גרתי
■ עם לבן גרתי... ויהי לי שור וחמור, צאן ועבד ושפחה, ואשלחה להגיד לאדוני, למצוא חן בעיניך
■ וירא יעקב מאוד, ויצר לו
■ הצילני נא מיד אחי, מיד עשו
המשך בעמ' 5

"תפילה" מה זה, בעצם?
בין כל המצוות אין מצווה אחת שמנו בה כה הרבה פנים גלויים ונסתרים...
המשך בעמ' 7

ויהי לי שור וחמור

/ ר' אליעזר מושיאשוילי הי"ו, אשקלון

הפרשה פותחת בפסוק "וישלח יעקב מלאכים לפניו אל עשיו אחיו ארצה שעיר שדה אדם" (כב-ד) יעקב אבינו מתכונן למפגש הדרמטי עם עשיו אחיו, חז"ל מביאים שבשלושה דברים התכונן יעקב למפגש - דורון תפילה ומלחמה. (רש"י)

שולח יעקב לפני המפגש עם עשיו מלאכים להודיע לו "ויהי לי שור וחמור צאן ועבד ושפחה" (לב-ו) שואל רבינו בחיי מדוע מדגיש יעקב שיש לו שור וחמור? הרי היה ברשותו צאן רב. ובזמנם לצאן היה חשיבות רבה 'ועשתרות צאנך' (דברים כח-ד) שהיו מעשירות את בעליהם.

מתרץ רבנו בחיי שיעקב אבינו לא רצה להתגרות בעשיו, שהרי לקח יעקב את הברכות ע"י הצאן, כשנשלח ע"י רבקה אימו לקבל את הברכות מאביו יצחק ביקשה ממנו "לך נא אל הצאן וקח משם שני גדיי עיזים טובים ואעשה מטעמים לאביך כאשר אהב" (תולדות כז-ט) לכן לא שלח יעקב להודיע לעשיו שיש לו צאן כדי לא לעורר את לקיחת הברכות. לפני שניפגש יעקב עם עשיו מתפלל יעקב אבינו "אלוקי אבי אברהם ואלוקי אבי יצחק, קטונתי מכל החסדים ומכל האמת, הצילני נא מיד אחי מיד עשיו" (לב-יא) ולאחר התפילה מה שולח יעקב לעשיו? עיזים מאתיים ותיישים עשרים, רחלים מאתיים ואלים עשרים (לב-טו).

שואל רבינו בחיי מה פתאום שולח יעקב לעשיו עיזים ותיישים? והרי הוא לא רצה להתגרות בעשיו בעניין הברכות? אומר רבינו בחיי נפלא, נכון שיעקב לא רצה להתגרות בעשיו, אבל זה היה לפני התפילה, אבל לאחר שיעקב התפלל כעת הוא כבר לא חושש מעשיו, לכן יכל יעקב לשלוח לעשיו גם צאן.

בירושלים היה מעשה לפני שנים רבות על יהודי ת"ח שניפטר בגיל מופלג רבי נחמיה בקר זצ"ל, שהשאיר אחריו עשרה בנים ת"ח מרביצי תורה. כשאישתו היתה לפני לידת הבן הראשון החלה להרגיש לא טוב. הרב נחמיה נסע איתה לביה"ח לבדיקות, הפרופסור שבדק את אישתו אמר לרב שמצבה קשה מאוד בגלל זיהום חריף, והיא חייבת לעבור ניתוח דחוף ומדובר בפיקוח נפש, את הילד אפשר להציל, אמר לו הפרופסור אבל שיקח בחשבון שהוא הבן היחידי שיהיה לו, ואשתו לא תוכל ללדת יותר ילדים.

ולפני שחתם הרב נחמיה על הסכמתו לניתוח, נסע למרן החזון איש שמלבד היותו גאון בתורה הבין גם ברפואה.

החזון איש היה לפני תפילת מנחה, הרב נחמיה ביקש ממנו להתעכב טיפה, כי יש לו שאלה של פיקוח נפש, והרב נחמיה סיפר למרן על מצבה הקשה של אישתו, שאל הרב, מה אומרים הרופאים? אמר לו הרב נחמיה שהיא תצטרך ניתוח דחוף, אמר לו מרן אם זה מה שהם אמרו אז חייבים לנתח, אין ברירה אחרת. לפני שניפרד הרב נחמיה ממרן שאל אותו מרן מנחה כבר התפללת? ענה לו שעדיין לא, אמר לו מרן כנס ותתפלל עכשיו ולאחר התפילה תצא לירושלים. לאחר התפילה ניגש מרן החזון איש לרב נחמיה ואמר לו, תוכל לשאול שוב את השאלה מדוע באת אליי? והרב נחמיה שאל שוב, האם לעשות את הניתוח שהרופאים ממליצים, ענה לו החזון איש תגיד להם שלא צריך לעשות את הניתוח, שתלד בלי ניתוח. אמר לו הרב נחמיה לפני מנחה אמרת שאם זה פיקוח נפש וודאי שצרך לנתח וצריך לשמוע לרופאים מה קרה כעת? אמר לו החזון איש באמצע היה משהו "תפילת מנחה" והעיניים שלך עדיין רטובות, ואחר שהתפללת תפילת מנחה עם דמעות אין צורך לשמוע לרופאים.

חזר ר' נחמיה לירושלים ורץ לביה"ח, ניגש לפרופסור ואמר לו שהחזון איש אמר לא לנתח, הפרופסור היה בהלם, לא האמין למשמע אוזניו, לקח את רבי נחמיה ועבר איתו מחלקה מחלקה ונכנס איתו לכל הרופאים הבכירים והראה להם את דו"ח מצבה של אישתו ואמר הפרופסור לרופאים שהחזון איש פסק שלא לבצע את הניתוח. אמרו הרופאים לרבי נחמיה אם אישתך לא תנותח כעת היא בקושי תוכל לשרוד שבועיים אחרי הלידה. השיב להם הרב נחמיה כך פסק לי מרן החזון איש ואני לא מערער על פסיקתו. האשה לא נותחה, עברה בשלום בלידה רגילה וחייתה עד גיל 88 ובנוסף זכתה להביא לעולם עוד תשעה בנים שהיום הם תלמידי חכמים.

ונוהג היה רבי נחמיה לומר שזכה ב"ה לעשרה ילדים, הראשון שנולד היה לפני תפילת מנחה ותשעה הנוספים נולדו אחרי תפילת מנחה.

לרגל המלאכה
עמידת רגלי המבשר

/ הרב איתמר הרשקו

לע"נ אמי מורתי רות ב"ר חיים יהודה

לאחר שיעקב אבינו מצליח לכפר פני עשו אחיו, ומסיר את השנאה מלבו[1] - על יד מתן מתנות, הכנה למחמה ותפילה בצידה[2]. גם עשו מבקש לפעול מול יעקב, בכך שיראה לו את משפחתו ואוצרות ידיו[3]. אך יעקב ממאן לקבל מחווה זו מעשו, ואף מונע ממנו ללכת עמו בדרך לארץ[4].

בתוך דין הדברים שבין שני האחים, מסתתר ביטוי השמור לימי האחרית - כשיעקב מבשר על פגישה עתידית עם עשו, אך לא כעת. שיהיו הדברים האלו, רק כאשר יעמדו רגלי המבשר - ויבואו לשפוט את הר עשו[5]. ואף משה רבינו מזכיר זאת לעם ישראל, ערב כניסתם לארץ. אז הוא מבטיח לישראל שתורחב הארץ, גם למקומות בהם טרם זכינו להורשתם מידי בני עשו. כשבזמן עמידת רגלי ה' בהר הזיתים[6] - יושלם קניין הארץ[7].

אמנם מעבר לכל זה, תתגלה טובה גדולה בהרבה - כשידי עשו יצטרפו לקול יעקב, ויחדיו הם יפעלו מול המצרים והמפריעים הרבים. ואו אז אכן ילך עשו ויתנהל מול יעקב, כאנשים אחים באמת - כדרך בה היה לוט עם אברהם אבינו, בימי הליכתו בארץ.

ולא רק הידיים יפעלו זאת, כי אם גם הרגלים של יעקב ועשו - ובמיוחד אותה הרגל של עשו, שיעקב אחז בה בזמן לידתם. כרמז לימי האחרית, אז לוקח יעקב מעשו את מלכותו - טרם גמר המלכות של עשו[8].

אך לא כל עשו נמצא עם יעקב, כפי שאומרים המלאכים ליעקב - 'באנו אל אחיך אל עשו'. שיש חלק בעשו ששומר על האחווה ביניכם והוא כתלמיד חכם, אך ישנו גם חלק בעשו שהתנתק ממך לגמרי - ושוב אין הוא כאחיך[9], ונדמה הוא כעובד כוכבים[10].

ודבר זה נרמז ליעקב במפגש המקדים, כשראה ונאבק בשרו של עשו[11]. וכשלא יכל המלאך ליעקב, נגע הוא בירך יעקב - בכדי לרמז על תפקיד הרגלים, בעניין המאבק שבניהם. ובמיוחד שהדברים נוגעים עד לכסא הכבוד ממש[12] - מקום עמידתם של קדושי ישראל, שנהרגו בידי בני עשו וישמעאל בכל הדורות. וכדרך שניבא בלעם על ימי האחרית[13], כשהכה את רגלי אתונו - כרמז לרגלי ישראל[14].

וימי האחרית נקראים 'עקבות משיחא' - כביטוי להשלמת מעמדם של ישראל, וביסוס רגליהם בארץ. אז לא יוסיפו עוד בני עוולה לענותנו, וכולם ישתחוו לכפות רגליו. כדרך שניבא ישעיהו הנביא, על כל מלכי האדמה - 'והיו מלכים אמניך ושרותיהם מיניקתיך אפים ארץ ישתחוו לך **ועפר רגליך** ילחכו'[15]. כך שהתיקון יהיה כל כך שלם, עד לשורשי הדברים בארץ[16].

ומעין זאת נגלה לעיננו בימים ובשנים אלו - כשחלקו של עשו מבקש ללכת כנגדנו ולעזור לנו, בנתינת עוז ותעצומות. ואילו ישנם חלקים שכבר הפכו מעשו לאדום[17], ושכחו את האחווה שביננו. ועל כן הם רודפים את דמנו, ומתירים אותם לאומות. ועל כך כבר ניבא יחזקאל עליהם - 'כי לדם אעשך ודם ירדפך אם לא דם שנאת ודם ירדפך'[18].

ומתוך התחברות חלק ה'תלמיד חכם' שבעשו עם יעקב, יצמח בן דוד ויעמדו רגליו בארץ.

1 - **ויחבקהו** נתגלגלו רחמיו כשראהו משתחוה כל השתחוואות הללו... אר"ש בן יוחאי הלכה היא בידוע שעשו שונא ליעקב אלא שנכמרו רחמיו באותה שעה ונשקו בכל לבו (בראשית רבה) - רש"י בראשית לג, ד

2 - **והיה המחנה הנשאר לפליטה** על כרחו כי אלחם עמו. התקין עצמו לשלשה דברים, לדורון לתפלה ולמלחמה. לדורון 'ותעבור המנחה על פניו', לתפלה 'אלהי אבי אברהם', למלחמה 'והיה המחנה הנשאר לפליטה' - שם לב, ט

3 - ויאמר עשו אציגה נא עמך מן העם אשר אתי ויאמר למה זה אמצא חן בעיני אדני - בראשית לג, טו

4 - **יעבר נא אדני** אל תאריך ימי הליכתך עבור כפי דרכך ואף אם תתרחק - רש"י שם, יד

5 - **עד אשר אבא אל אדני שעירה** הרחיב לו הדרך שלא היה דעתו ללכת אלא עד סוכות אמר אם דעתו לעשות לי רעה ימתין עד בואי אצלו והוא לא הלך (ב"ר) ואימתי ילך בימי המשיח שנאמר (עובדיה א) ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשו - שם

6 - **עד מדרך כף רגל** אפילו מדרך כף רגל, כלומר אפילו דריסת הרגל איני מרשה לכם לעבור בארצם שלא ברשות. ומדרש אגדה, עד שיבא יום דריסת כף רגל על הר הזיתים שנאמר (זכריה, יד) 'ועמדו רגליו' וגו' - רש"י דברים ב, ה

7 - **ירשה לעשו** מאברהם, עשר עממים נתתי לו שבעה לכם וקיני וקנזי וקדמוני הן עמון ומואב ושעיר, אחת מהם לעשו והב' לבני לוט בשכר שהלך אתו למצרים, ושתק על מה שהיו אומרים על אשתו אחותי היא, עשאו כבנו - שם

8 - **בעקב עשו** סימן שאין זה מספיק לגמור מלכותו עד שזה עומד ונוטלה הימנו - רש"י בראשית כה, כו

9 - **באנו אל אחיך אל עשו** שהיית אומר אחי הוא, אבל הוא נוהג עמך כעשו הרשע עודנו בשנאתו (בראשית רבה, פרק עא)

10 - רבי שמואל בר נחמני אמר **כעובד כוכבים** נדמה לו, דאמר מר ישראל שנטפל לו עובד כוכבים בדרך טופלו ליימנו. רב שמואל בר אחא קמיה דרב פפא משמיה דרבא בר עולא אמר **כתלמיד חכם** נדמה לו דאמר מר המהלך ליימין רבו הרי זה בור - חולין, צא.

11 - **ויאבק איש** ... ופירשו רבותינו ז"ל שהוא שרו של עשו (בראשית רבה) - רש"י בראשית לב, כה

12 - דאמר ר' יהושע בן לוי מלמד שהעלו אבק מרגלותם **עד כסא הכבוד** כתיב הכא 'בהאבקו עמו' וכתיב התם (נחום א, ג) 'וענן אבק רגליו' - חולין, צא.

13 - והנכון בעיני שיאמר לו אגיד לך העצה אשר יעץ האלהים שיעשה העם הזה לעתך באחרית הימים, מלשון 'זאת העצה היעוצה על כל הארץ' (ישעיהו יד, כו) 'שמעו עצת ה' **אשר יעץ על אדום**' (ירמיהו מט, כ) - רמב"ן במדבר כד, יד

14 - **זה שלש רגלים** רמז לו אתה מבקש לעקור אומה החוגגת שלש רגלים בשנה - רש"י במדבר כב, כח

15 - ישעיהו מט, כג

16 - **ועפר רגליך ילחכו** רצונו לומר, יכפפו קומתם עד לארץ ויהיו נראים כאלו מלחכים העפר הנדבק ברגליך - מצודת דוד, שם

17 - וישב עשו בהר שעיר **עשו הוא אדום** - בראשית לו, ח

18 - **דם שנאת** בזית את הבכורה שעבודתי היתה מסורה להם ושנאת להיות מלכלך עצמך בדם קרבן עבודתי, **ולכלוך דם הרוגים** ירדפך... ויש אומרים **דם שנאת אחיך** שהוא בשרך ודמך - רש"י יחזקאל לה, ו

החלום האירני מתרסק

ההפרשן לענייני ערבים בערוץ i42NEWS, צבי יחזקאלי, התייחס להתפתחויות הדרמטיות בסוריה והפלת שלטון אסד.

בפתח הדברים אמר יחזקאלי: "במאזן העדין זה נבלה וזה טריפה, אבל יש הזדמנות. יש ויכוח בין מזרחנים ומומחים: 'בואו נדבר מה קרה בסוריה, האם זה דבר שישראל יכולה לנצל?' התשובה היא כן. אסד הוא מנהיג אכזרי שבנה לנו כור מתחת לאף, שתדלק את חיזבאללה במשך שנים, שראשי ממשלות רצו לתת לו את הגולן, אתם מאמינים שחומוס בדמשק רצו למכור לנו. ברגע שהוא מסתלק זה טוב".

"תגיד שהחלופה של דעא"ש, איסלאמיסטית, ואני עדיין חושב שמדינה כזו מוחלשת גם אם היא תחת ארדואן מסייעת לנו. אנחנו שייכים לגוש הסוני, לכן ישראל יכולה לשדרג את המעמד שלה. כל זה לא היה יכול לקרות לולא הכתישה שלנו את חיזבאללה", הדגיש, "הם בעצם ראו את התוצאות של כתישת חיזבאללה. חיזבאללה שחט והרג בהם, למשל בעיירה קוסייר ליד חומס, היה שם קרב קשה, לחיזבאללה היו שם 3,000 הרוגים. כל זאת קרה כי הם ידעו שהכנעת אותם ושציר הרשע מוחלש".

יחזקאלי המשיך ואמר: "מה מאחד אותם? יש שם לאום סורי, אבל מה שמאחד אותם בתכל'ס באמת זה סונה נגד שיעה. הם רבים ורוצחים אחד את השני על קרב שהיה לפני 1,350 שנה. הם לא יכלו לראות את הקבר של הנכדה של מוחמד הופך להיות מוקד לעלייה לרגל, את המיליציות האיראניות מטמאות את המזרח התיכון ונוגעות בים התיכון. מה לעשות? חברים לא משהו, אבל הם עדיין יותר טובים ממדינה כמו איראן שאומרת במוצהר שהיא רוצה להשמיד אותך".

לדבריו, "זה בלאגן, זו אנרכיה, זה ג'ונגל, זאת פאודה, זה מה שיש בסוריה כרגע. עיראק עוד היתה יחסית מסודרת מבחינת עדות. יהיו חיסולי חשבונות. לא סתם יוצאים עלוואים מנמל טרטוס החוצה. נהרגו במלחמה הזאת 800,000 בני אדם, יש 11 מיליון פליטים. יש לך שלושה מיליון בגרמניה, שני מיליון בלבנון, שני מיליון בירדן, שיחזרו עכשיו".

"אנחנו רואים מזרח תיכון "חדש" שמתיישר על פי הריאקציה הגדולה שהיתה בשני השעורים האחרונים, וכיבושיה בארבע מדינות חשובות. ישראל מוציאה לכולם את הגחלים מהאש, ומרסקת את החלום האיראני. גמרת את חמאס, גמרת את חיזבאללה, וסוריה. עשית פה היסטוריה".

כמו כן, יחזקאלי התייחס לסוגייה של ישראל בתוך תמונת המצב החדשה, מתוך ההנחה כי עליה לנקוט בפעולה ממשית, והשיב: "אנחנו צריכים לעזור לדרוזים עכשיו. בוודאי, מייד, מה שלקחת עכשיו, תגיד לדורות תודה עליו, לכבוש את החרמון הסורי - בוודאי, חד וחלק. עכשיו אתה ממצב את זה. לעשות רצועת חיץ, רק מתוך דאגה לתושבים שלך לגולן. הייתי עושה מסדרון לאזורן סווידא. עושה שם מדינה דרוזית, ועושה שלום איתם".

באשר לחיזבאללה, אמר יחזקאלי: "כעת סוף סוף נותק העורף הלוגיסטי של חיזבאללה. חיזבאללה במצור. אתם יודעים איזה חגיגות יש עכשיו בצפון לבנון? אם אל ג'ולאני יש לו תנופה, הוא מסיים את העבודה על חיזבאללה. הוא בא לייצב, הוא יהיה בסדר, וייתן חנינה לכל חייל של אסד שיניח נשק. אבל יש נקמה במזרח התיכון, הם צריכים לנקום את מה שעשה להם חיזבאללה".

"לא כתשת את חיזבאללה לרמה שכל האויבים שלו יעוטו על הפגר. הוא חלש, אבל לא מספיק. אם ישראל היתה מושכת עוד קצת. המהלך של הפסקת האש השאיר את חיזבאללה בחיים. יכול להיות שהכתישה היתה מספקת, יכול להיות. נמרים של נייר, איך אסד ברח - הם רצו ותפסו שטחים. שואלים אותי איפה הייתי לוחץ את היריה הראשונה רק באיראן, היא צריכה לחטוף מכה, ופיצצת את ציר הרשע וניפצת אותו. הם אף פעם לא יצליחו, אם לא תהיה להם עזרה רצינית מהמערב שאף פעם לא הושיט יד".

לדברי יחזקאלי, בעוד שנה מהיום, "סוריה מדינה כושלת ונחשלת, מתקוטטת על משאבים. איראן, אני מאוד מקווה שטראמפ יטפל בה.

סיפור לשבת

ניגון מציל ממוות

/ מסיפורי זושא

מעשה בעשיר אחד, שהיה מרבה לנסוע לראות את פני הבעל שם טוב.

ולאיש העשיר הזה היה בן יחיד, טוב ומוצלח.

ביקש העשיר מהבעש"ט שבנו ישהה אצלו שלוש שנים, שבהן ילמד ממנו וממידותיו. בעבור זה שילם העשיר לבעש"ט כסף רב, ורק התנה את העניין בכך שבכל אותן שנים שבנו ישהה

המשך בעמוד הבא...

אצלו, ייקח הבעש"ט את הבן עמו לכל נסיעותיו.

בכל אותה תקופה לא נסע הבעש"ט לשום מקום, אך לקראת תום השנה השלישית ציווה הבעש"ט במוצאי שבת קודש להכין את מרכבתו למסע, ולקח עמו את הנער, כפי שהבטיח לאביו.

לפני חצות הלילה הגיעו לפונדק וחנו שם, וביקשו מבעל הפונדק חדר מיוחד בעבור הבעש"ט. מכיוון שהמקום היה מרוחק מאוד ממקום שבתו של הבעש"ט, אותו בעל פונדק לא הכיר אותו ולא שמע עליו, ואף על פי כן נתן לבעש"ט חדר מיוחד, והנער ושאר המלווים הוזמנו להתארח באולם הפונדק.

כשנכנסו לשם, התיישב הנער תחת השולחן בפונדק, והתחיל לשיר לעצמו חרש ניגון יפה.

גוי אחד ששהה באותו פונדק, התבונן בו והיה הילד טוב בעיניו. הלך הגוי לבעל הפונדק וביקש ממנו להזמין את הנער לשיר כדי שהוא עצמו יוכל לרקוד לצלילי שירתו, ואמר שבעבור זה הוא מוכן לקנות יין לכל אורחי הפונדק. פנה בעל הפונדק לנער וביקש ממנו שיואיל לשיר לאותו אורח, וכך הוא יוכל להרוויח ממכירת היין. ענה לו הנער: "אם יסכים הבעש"ט – אשיר."

נענה הבעש"ט לבקשה, והנער נעמד על השולחן בפונדק והחל לשיר.

פנה אליו הגוי ושאל אותו לשמו. השיב לו הנער ששמו מוֹשֶׁקֶה.

הגוי התחיל לרקוד, ואגב הריקוד קרא וצעק: "טָה מוֹשֶׁקֶה, אָה יָא אִיוָואן!", כלומר:

"אתה מושקה – אני איוואן!" וכפי שהבטיח לבעל הפונדק, הזמין יין לכל אורחי הפונדק. הנער הוסיף לשיר, וכעבור שעה או יותר ביקש הבעש"ט שיכינו את מרכבתם כדי שיוכלו לשוב הביתה, וכך עשו. ואותו נער שב לבית אביו.

חלפו השנים, הנער התחתן ונעשה סוחר גדול. באחת מנסיעותיו תקפו אותו גזלנים. כשביקשו להרוג אותו התחנן מאוד על נפשו, והגזלנים הסכימו לקחת אותו למנהיגם כדי שיכריע מה יהיה דינו.

כשהובא לפניו, זיהה אותו ראש הגזלנים מיד:

"האם שמך הוא מושקה?" שאל.

"כן," השיב.

ראש הגזלנים הוסיף ושאל: "האם אתה מזהה אותי?"

השיב לו מושקה בשלילה.

שאל ראש הגזלנים: "האם שכחת את אותו ערב בפונדק כשאתה שרת ואני רקדתי?"

"עכשיו אני נזכר," ענה מושקה, "אתה רקדת וצעקת: 'אתה מושקה ואני איוואן'..."

השיב לו ראש הגזלנים: "אם הצלחת להינצל ממוות ושכנעת את האנשים שלי שלא להרוג אותך אלא להביא אותך אליי – נראה שאתה בחור מוצלח." וכיוון שהדבר היה טוב בעיניו מאוד, החזיר ראש הגזלנים לעלם את כספו שנשדד, ואף הוסיף עליו עוד כסף רב ומתנות. הוא קרא לאנשיו וציווה עליהם ללוות את מושקה לדרכו, והזהיר אותם שלא יפגעו ולו בשערה אחת משערות ראשו.

אחר כך שב מושקה בשלום אל ביתו.

שביבים / שאול שיף

וישלח יעקב מלאכים לפניו אל עשיו אחיו, ארצה שעיר שדה אדום

צריך ביאור, מה ראתה התורה לתאר בפרטי פרטים את המקום המדויק שאליו הגיעו המלאכים בלכתם אל עשיו - "ארצה שעיר, שדה אדום", כאילו כה חשוב מקום ההגעה המדויק? מה היינו חסרים אם התורה הייתה מסתפקת במילים "וישלח יעקב מלאכים לפניו אל עשיו אחיו" (מבלי להוסיף את הפירוט המדויק "ארצה שעיר שדה אדום")?

עונה על כך החיד"א בספרו "פני דוד": הפסוק בא להסביר, מדוע כה חשש יעקב מעשיו, עד שעשה את הפעולות המתוארות בפרשה - שלח מלאכים אל עשיו וכו'. ועל כך עונה הפסוק "ארצה שעיר, שדה אדום" - כאשר אדם קורא למקום על שם מאורע מסוים, הדבר מלמד על כך שאותו מאורע השפיע עליו ונחקק עמוק בליבו. יעקב נוכח לראות, שעשיו מכנה מקומות שלמים על שם המאורעות של גניבת הבכורה וגניבת הברכות, שהרי הכינוי "שדה אדום" מציין את מאורע מכירת הבכורה, שהתאפשר על ידי תאוות עשיו ל"אדום האדום הזה"; וכן הכינוי "ארצה שעיר" מציין את גניבת הברכות, שבה התחזה יעקב לעשיו, שהיה שעיר. מכאן הבין יעקב עד כמה הכעס על מאורעות אלה חרות בליבו של עשיו ועד כמה הם מהווים אצלו חלק ממארג חייו, וכמה יהיה קשה לפייסו. לפיכך, טרח ועשה את כל הפעולות והמאמצים המתוארים בפרשה. זוהי אם כן הסיבה לציון שמות המקומות, כדי ללמד על הסיבה שבגינה פעל יעקב כפי שפעל.

ומעין זה כותב האלשיך בפירושו "תורת משה", שהכתוב בא להסביר מדוע שלח יעקב מלאכים ולא אנשים רגילים: מאחר שראה שכעסו של עשיו כה רב, עד שהוא קורא למקומות בשם "שעיר" ו"אדום" על שם גניבת הברכות והבכורה, הוא חשש לשלוח אנשים רגילים, כי הם עלולים להיפגע מזעמו של עשיו שיוצת כשיזכירו לו את יעקב, ולפיכך שלח מלאכים.

עם לבן גרתי

על המלים "עם לבן גרתי" כותב רש"י, בדרך רמז - "גרתי, בגימטריא תרי"ג, כלומר, עם לבן הרשע גרתי, ותרי"ג מצות שמרתי, ולא למדתי ממעשיו הרעים".

רבים שואלים על כך, מה בכלל ראה יעקב לנכון להודיע לעשיו אם למד או לא למד ממעשיו הרעים של לבן, וכי מדוע יעניין הדבר את עשו?

נאמרו על שאלה זו מספר תשובות, ונביא כאן את דברי הרה"ג משה שטרנבוך, בספרו "חכמה ודעת" לספר בראשית: **"וכוונת יעקב בזאת לבאר לעשו שאף שמביא לו מתנה ומוכן להשפיל את עצמו לפניו בענייני גשמיות, אבל תדע שברוחניות לא אוותר אפילו כל שהוא; שעם לבן גרתי... ואעפ"כ לא יכול היה להשפיע על יעקב כמלוא נימא, וזהו שהודיע לעשו, תרי"ג מצות שמרתי, והיינו לא חיסרתי כשערה מחובתי להקב"ה, וגם אתה לא תוכל לשנות אותי להתפשר בענייני דת ואמונה".**

ומוסיף המחבר: **"פרשה זו היא הוראה לדורות בגלות היאך להתנהג, שאנו מוכנים להשתעבד ולהתפשר בגשמיות כשיש צורך, אבל ברוחניות אין לנו לזוז כמלא נימא, וצריך ליזהר בשני דברים, ראשית לשמור את התורה עם כל הדקדוקים, וגם לא להתפעל ללמוד מהמעשים הרעים של הסביבה, שמטבע האדם להיות נמשך אחרי אנשי מקומו...".**

עם לבן גרתי... ויהי לי שור וחמור, צאן ועבד ושפחה, ואשלחה להגיד לאדוני, למצוא חן בעיניך

יש להבין, איך העובדות המצוינות כאן (שיעקב שהה עם לבן, ויש לו שור וחמור וכו') מסייעות "למצוא חן בעיניך"? כלומר, מדוע חושב יעקב שעל ידי שהוא מציין שיש לו שור וחמור וכו', יהיה בכך כדי "למצוא חן" בעיני עשו, כאמור בפסוק?

ועיין רש"י, שמחמת קושיה זו מפריד את חלקי הפסוק, ומסביר שה"למצוא חן בעיניך" אינו נובע מכך שיש לו שור וחמור וכו', אלא מעצם העובדה שיעקב בא לקראת עשיו ומבקש להתפייס עמו.

רבי יוסף בכור שור (אחד הראשונים, מבעלי התוספות), בפירושו לתורה, מפרש שהכוונה כך: **"ואשלחה להגיד לאדוני - שבידי לעבוד ולכבד אוהבי וקרובי... כי בכך אדם מוצא חן בעיני אוהביו, כשהוא עוסק ביישובו של עולם, להשתכר, ואינו מרדף ריקים [=ואינו רודף אחר הבלים]".**

כלומר, עצם היותו של אדם עמל לפרנסתו ועוסק ביישובו של עולם, ואינו מבלה את זמנו בדברים ריקים, זהוי תכונה שיש בה עצמה כדי לסייע למציאת חן. לכן מבקש יעקב שעשו יידע על כך, שבמהלך השנים יעקב עובד ומתפרנס, היה אצל לבן ועמל קשה לפרנסתו.

וירא יעקב מאוד, ויצר לו

מהו הכפל "ויירא- ויצר"? מה ההבדל בין השניים?

רש"י מפרש, "ויירא - שמא ייהרג; ויצר לו - אם יהרוג הוא את אחרים". כלומר, מעבר לפחד הקיומי, שמא ייהרג, יעקב גם מיצר מהבחינה המוסרית, שייאלץ להרוג אחרים, וזוהי הכפילות.

ובהמשך לכך מפרשים על דרך ה"וואלט", מיהם אותם "אחרים" שיעקב פחד להרוג? כידוע, רבי מאיר מכונה בש"ס "אחרים" (כשכתוב "אחרים אומרים וכו'", הכוונה לרבי מאיר, כמבואר בסוף מסכת הוריות), והנה, רבי מאיר הוא צאצא של עשו, כמבואר בגמ' בגיטין דף נו, ש"נירון קיסר" הרומאי התגייר, ויצא ממנו רבי מאיר. ואם כן, פחד יעקב שעל ידי הריגת עשו, לא ייוולד רבי מאיר, וזהו "שמא יהרוג אחרים". כך כמובן על דרך הוואלט. ועל דרך הפשט יעקב חושש להרוג אחרים, ומכאן ניכרת גדלותו, שאף בזמן שהוא חרד לחייו, הוא חושש באותה מידה שמא יהרוג.

הצילני נא מיד אחי, מיד עשו

המפרשים דנים, מה פשר הכפילות "מיד אחי מיד עשו", הרי אין ליעקב אח נוסף מלבד עשיו, ולאחר שאמר "אחי", אין צורך להוסיף "עשיו" (ועיין רש"י).

הרה"ג יוסף דוב סולובייצ'יק, בפירושו בית הלוי על התורה, דן בשאלה זו . בתחילה הוא מביא את דברי הזוהר - בזוהר מבואר, שמפסוק זה אנו למדים, שאדם המבקש דבר מהקב"ה, צריך לנקוט בתפילתו לשון מפורשת ככל האפשר, שלא תשאיר מקום לשום ספקות ביחס לכוונת המבקש. לכן הוסיף יעקב "מיד עשיו", כי הלשון "מיד אחי" מצד עצמה, עדיין מותירה מקום לפרש בדוחק שמא כוונתו לקרובי משפחה אחרים, כדרך שאנשים קוראים לפעמים לקרובים אחרים "אח" (ועל אף שברור מהנסיבות שהוא אינו מתכוון לקרובים אחרים אלא לעשיו, מכל מקום כך דרך התפילה, שאדם צריך שלשונו תהיה ברורה ומפורשת מצד עצמה, ללא היזקקות לפרשנויות).

אך ממשיך הבית הלוי, שעדיין קשה, מדוע כפל יעקב את לשונו ואמר פעמיים "מיד" "מיד אחי, מיד עשיו", כאילו מדובר בשתי הצלות שונות. מדוע לא אמר באופן פשוט, "מיד אחי עשיו"?

ומיישב הבית הלוי, שיעקב חשש משתי אפשרויות - האחת, שעשיו יתנהג עמו כאויב וינסה להורגו, והשנייה, שיהיה עמו כאוהב וכאח, ויבקש לשבת עמו ולגור עמו, ויעקב נרתע וחשש גם מקרבה זו (וכך הוא מסביר את האמור בפסוקים הקודמים "ויירא יעקב מאוד, ויצר לו"- ויירא שמא יהרגהו, ויצר לו שמא ידור עמו בקרבתו) . לכן התפלל שיצילהו הקב"ה "מיד אחי, מיד עשיו", הן מהאפשרות שיתנהג עמי כ"אחי" ויבקש לגור עמי, והן מהאפשרות שיתנהג עמי כ"עשיו " ולבסוף אכן נענו שתי תפילות אלה של יעקב, כי עשיו לא ביקש להרגו, ובנוסף, לא ביקש לגור עמו אלא חזר למקומו, כאמור בהמשך, לג, טז- "וישב עשיו ביום ההוא לדרכו שעירה".

"תפילה" מה זה, בעצם?

/ הרב עדין אבן ישראל [שטיינזלץ]

בין כל המצוות אין מצווה אחת שמנו בה כה הרבה פנים גלויים ונסתרים כמו במצוות התפילה. החכמים ראו בה צדדים רבים שכל אחד מהם יכול לשאת בתוכו נושא שלם וחדש. שאלות כגון: מהי התפילה, ומהו היחס שקובע המתפלל בינו לבין הקב"ה? האם בקשה היא אם הודאה היא, האם זו היא תחינה? ואולי רגש אחר ומגע אחר בלבד קיים בין האדם לבין קונו? כל השאלות הללו יכולות לתת מקום להתפתחויות שונות בכיוונים רבים ושונים, ומעניין הוא שכל אחד מן הנושאים הללו מצוי בהעלם באותם דברים הנראים כה קטועים ומגומגמים בדרשותיהם של חז"ל, כאשר במילים ספורות, ברמז בודד גילו עולם שלם של מחשבה ועיון.

"אין עמידה אלא תפילה" (ברכות כ"ו) כאן קובעים החכמים יחס שלם ומיוחד של תפילה. פירוש "אין עמידה אלא תפילה" היא אותה עמידה בה האדם ניצב מלוא קומתו, מלוא אישיותו, אל מול הגדלות האינסופית של ה', זוהי התפילה. כלומר, התפילה מבוטאת כאן לא כבקשה או הודאה, אלא כהתייצבות, כהעמדת כל המציאות העצמית אל מול המציאות של ה', זהו יחס שיש בו כעין השוואת שתי המהויות השונות כל כך בדרגתן וברמתן. אני כאן והוא שם, האני האנושי עומד מול ה'. על כן - אין עמידה אלא תפילה.

זהו יחס אחד, יחס מעין פילוסופי, יחס הקובע כי התפילה אינה אלא ההתכוננות המעמיקה החודרת לפנימיותם של הדברים. ההתאמצות להגיע לידי הכנה הרגשות והחיוניות של מהות עצמו ומהות ה', של מעמד ה"אני" ומעמדו של הקב"ה כלפיו ואליו.

ולעומת גישה זו, קיימת גישה אחרת, שונה במידה רבה כל כך. **"אין שיחה אלא תפילה"**. כאן מובנת התפילה לא ביחס ערטילאי בין אדם וקונו; כאן היחס בין האדם לבין קונו הוא לבבי ואישי "אין שיחה אלא תפילה" ואין התפילה אלא שיחה, השתפכות נפשו של האדם, כפי שמביאה הגמרא "תפילה לעני כי יעטוף, ולפני ה' ישפוך שיחו" (תהילים ק"ב). כלומר, משיח האדם את לבו לפני אלוקיו. אלוקיו, מתגלה עתה לא בדמות האלוקות הפילוסופית, הכוח העליון הנשגב של מעלה, אלא כאב הרחום, הקרוב תמיד, שהאדם משוחח עמו, שהוא מנסה להתקרב אליו, ושהוא רוצה גם לשמוע תשובתו. "אין שיחה אלא תפילה" - והשיחה היא יחס כפול של שאלה ותשובה. התפילה היא הדו שיח הנצחי שבין האדם לקונו - תפילה של שיחה.

ועוד גישה אחרת, חדשה. **"אין פגיעה אלא תפילה"**. התפילה היא פגיעה בה'. משמעותה של "פגיעה" כאן היא מעיקרה בקשה ותחינה, והתפילה של פגיעה היא תפילת תחנונים, אבל יש בתפילה גם המשמעות הנוקשה יותר של פגיעה; המובן של התנגשות, הניגוד בין רצונו של ה' לבין רצונו של אדם. כי הרי יסודה של תפילת הבקשה הריהי כביכול רצונו של מי גובר; מצד אחד עומדת האלוקות הנשגבת והמרוממת, ומצד שני עומד האדם התובע מאת ה' את המגיע לו, והמפגיע בעדו. הוא מבקש לא כבקשה של שיח אישי, אף לא כהערכה פילוסופית, הוא מבקש את הצדק, את היושר מאת ה'.

וזוהי גם משמעותה של **התפילה הנקראת פילול**. כמו "ויעמוד פנחס ויפלל". מהו הפילול? הפלילים, המשפט. ה' ניצב למשפט, והאדם כביכול מתדיין עם הקב"ה, נאבק, ונלחם לצדק. הוא נאבק כמאבקו של איוב, אבל בתפילה. הוי אומר: בתחינה ובבקשה, בתפילה. בהרגשת חסרונו - אבל בלי כניעה וויתור. כירמיהו האומר "צדיק אתה ה' כי אריב אליך, אך משפטים אדבר איתך". הוא מדבר עם ה' משפטים. במילים אחרות הוא מתפלל, ותפילתו זו מכילה את העומק של תפיסות שונות - כמעט מנוגדות. התפיסה הפילוסופית של התפילה-העמידה, התפיסה האישית של התפילה-השיחה והתפיסה של בקשת הצד, התחנונים לחסד, שלא תמיד הוא חסד חינם. זוהי תפיסה של "צדיק גוזר והקב"ה מקיים" ואף של "הקב"ה גוזר וצדיק מבטל".

זוהי פגישה של פגיעה ושל פילול.

אף היו דרכי רמז אחרות להבין את מהותה של התפילה, כמו בחיפוש אחרי שורשה של המילה "תפילה" היו שדרשו את המילה תפילה מ"פלל". כלומר, מן המשפט, בהעמדת עצמו למשפט ה' והעמדת ה' למשפט, כביכול. זוהי העמדה למשפט - של המציאות מול מציאות, משפט שבו כאילו עומד ה"אני" של האדם מול ה"אנוכי" של ה', להישפט עמו.

והיו כאלה שמצאו את שורש המילה ב"פתל", ואף הם מצאו כאן משמעויות שונות: יש כאן **משמעות של מאבק** - להתפתל במאבק, כמו "נפתולי אלוקים נפתלתי". כלומר, נפתולי האלוקים, הם הקרב, המאבק שישנו בין הדברים. ואף התפילה פירושה נפתולי אלוקים, המאבק של האדם בהתעלותו. מאבקו עם כל המציאות כולה, המאבק שלו במובן מסוים עם ה', המאבק של הארלים והמצוקים, המאבק של הניצוץ האלוקי שלמטה, המנסה לכוון את העולם כרצונו -כך מובעת כאן התפילה.

ויש משמעות אחרת ל"פתל". כמו ב"צמיד פתיל". כאן פירושה של התפילה - **ההתפתלות ההתדבקות וההתקשרות עד להפיכת הדברים לאחדות אחת**. ועל כן גם פירושה של התפילה היא ההתדבקות וההתפתחות, עד כדי הפיכה לפתיל, להיות כ"צמיד פתיל". שתי המציאויות נעשות בתפילה כשני תאומים, כשני מהויות תואמות הנצמדות והנפתלות זו בזו ומתקשרות זו בזו. כלומר, התפילה היא ההתדבקות שלמעלה מכל התדבקות, ההתקשרות העצמית של האדם עם האלוקות.

ודאי, רמזים קלים הם רק מפתחות ראשוניים, כעין רמיזות למה שאפשר לחפש - אם ממשיכים לפתח ולהעמיק מחשבה בכיוון מסוים. אך חובה לעינו להכיר טובה לאלה שהשאירו בדרכנו את הציונים-הרמזים הללו, לאפשר לנו להלך בהם.

בסוד שיח

כשם שפרצופיהם שונים
כך דעותיהם שונות

עריכה גרפית - גיל ויין

נשמח לקבל תגובות והערות מהקוראים
בדוא"ל: besod@013net.net